

Hij is ervan overtuigd dat HD één van de uitingvormen is van artrose bij de kat.

In gesprek met orthopedisch specialist

Roelof Maarschalkerweerd

Danny Rietveld

Deze zomer nam de FIFé een voorstel aan om een HD-onderzoek verplicht te stellen bij de Maine Coon, alvorens de kat voor de fok wordt ingezet. Deze beslissing roept bij veel fokkers de nodige vragen op. Geen beter moment dus om af te spreken met orthopedisch chirurg Roelof Maarschalkerweerd.

Voorafgaand aan het bezoek plaatste ik op een discussieforum voor Maine Coon-fokkers een oproep, zodat ik ook de vragen van collega-fokkers mee kon nemen naar het gesprek. Met deze vragen (zie kader) vertrokken Monique Beekmans en ik vol verwachting naar het Medisch Centrum voor Dieren in Amsterdam.

Als we plaatsnemen in de spreekkamer liggen er twee artikelen op het bureau. Het eerste is een Amerikaanse publicatie over een onderzoek naar HD bij

Maine Coons. Het tweede artikel staat in hetzelfde Journal of Feline Medicine and Surgery en heeft als titel: Feline Hip Dysplasia, a challenge to recognise and treat (HD bij de kat, een uitdaging om te herkennen en behandelen). Dit artikel zet eigenlijk wel een beetje de toon van ons gesprek over HD. Roelof Maarschalkerweerd praat met veel enthousiasme over zijn vakgebied. Twee uur lang hangen we aan zijn lippen en met enige moeite kunnen we tussendoor een vraag stellen. Gelukkig krijgen we ongemerkt antwoord op al onze vragen.

Symptomen of voortekenen van HD zijn niet zo makkelijk te noemen. HD moet je zien als een onderdeel van een groter probleem, namelijk artrose. Artrose komt al voor bij katten vanaf twee jaar, dus zeker niet alleen bij de senior of geriatrische kat, al neemt het bij het ouder worden wel flink toe, tot zelfs tachtig procent van alle katten. Katten met artrose hebben pijnklachten in de schouders, ellebogen (ED), onderrug en/of heupen. Een kat met een pijnlijke onderrug is aan de buitenkant soms niet te onderscheiden van een kat met HD.

De vragen

1. Wat zijn de symptomen van HD of vooraankondigingen van HD?
2. Is HD erfelijk en hoe vererft het dan?
3. Heeft (vroeg)castratie, sterilisatie of anticonceptie invloed op het ontwikkelen van HD?
4. Spelen omgevingsfactoren een rol bij het ontwikkelen van HD?
5. Speelt voeding een rol bij het ontwikkelen van HD?
6. Wat vindt u van het voorstel om katten voor een eerste nest preventief te screenen op HD?
7. Op welke leeftijd geeft een heupfoto een definitief beeld?
8. Is er een Nederlands alternatief voor de beoordeling van HD-foto's?
9. Komt ED (elleboogdysplasie) ook voor bij de kat?
10. Kan de Penn-Hip-methode ook worden gebruikt voor de kat?
11. Wordt de HD-graad volgens dezelfde maatstaven beoordeeld als bij de hond en geeft eenzelfde graad dezelfde klachten?
12. Welke rassen worden naar u doorgestuurd met HD-klachten?
13. Tot welke graad van HD is het nog verantwoord om de kat voor de fok in te zetten en welke graad is dan bij de partner acceptabel?
14. Hoe kun je wereldwijd een zelfde methode en beoordeling realiseren?
15. Geeft een foto onder sedatie een ander beeld dan een foto van een wakkere kat en maakt dat verschil in de beoordeling?

Koehakkigheid is volgens de specialist geen aanwijzing voor HD. Wel is het opmerkelijk dat het tot drie keer waarschijnlijker is dat een kat Patella Luxatie én HD heeft, dan alleen één van beide. Daarbij treedt Patella Luxatie als eerste op. Er is tot op dit moment nog geen bewijs voor de erfelijkheid van HD bij de kat, maar het is waarschijnlijk dat HD polygenetisch vererft. Er is ook geen bewijs voor de invloed van omgevingsfactoren of voeding op het ontwikkelen van HD. Alles is mogelijk, maar we weten het gewoon nog niet. Onderzoek bij 880 katten heeft inmiddels aangetoond dat vroegcastratie de kans op epyfysiolyse (breuk in de groeischijf van de heupkop) aanzienlijk verhoogt. De groeischijf is gemaakt van een ander soort kraakbeen dan dat in de ruggenwervels of de heupkop zelf. Het is mogelijk dat vroegcastratie ook invloed heeft op het ontwikkelen van HD of andere artroseklachten, maar dit is niet onderzocht.

Als de nieuwe FIFé -regel ter sprake komt, pakt Maarschalkerweerd het artikel over HD bij de Maine Coon erbij. Gezien de uitkomst van het onderzoek (waarbij in een groep van 2.708 Maine Coons maar liefst 24 procent positief werd beoordeeld op HD op basis van röntgenfoto's) is het testen op HD bij deze katten geen slecht idee en waarschijnlijk geldt dit voor alle grote rassen. Een kanttekening hierbij is wel dat het onderzoek is gebaseerd op alle foto's van Maine Coons uit de database van de OFA. Het gaat hierbij niet alleen om preventief gescreende katten, maar mogelijk ook om katten die getest zijn vanwege hun klachten. Hierdoor kan een vertekend beeld ontstaan. De schrijver van het artikel waarschuwt de lezer dan ook dat de hoge percentages uit het onderzoek niet per definitie representatief zijn voor andere groepen Maine Coons of andere rassen. Het aangenomen voorstel om Maine Coons

voor een eerste nest preventief te screenen en enkel aan de hand van een fotobeoordeling mogelijk uit te sluiten voor de fok noemt de specialist echter ondoordacht en zelfs ridicul. We weten eigenlijk nog helemaal niet op welke leeftijd je een definitief oordeel kunt geven en welke manier van testen het meest betrouwbaar is bij de kat. Op dit moment zou de aandacht moeten uitgaan naar een onderzoek dat kan aantonen welke test en welke criteria maatgevend kunnen zijn voor het eventueel uitsluiten van dieren voor fokdoeleinden. Pas als dat duidelijk is zou wereldwijd hetzelfde testprotocol moeten worden opgezet en kunnen er consequenties worden verbonden aan een testuitslag.

Je kunt op drie manieren testen:

1. Norbergwaarde: De meest gangbare methode op dit moment, waarbij op basis van heupfoto's de diepte van de kom wordt beoordeeld.
2. Penn-Hip-methode: Deze test bestaat uit drie foto's: een distractiefoto (met de heupen zo ver mogelijk uit elkaar), een compressiefoto (met de heupen juist zo ver mogelijk in de kom gedruwd) en een foto van de normale stand van de heupen. Bovendien wordt met een distractor de speling in de heupen bepaald. Deze test wordt op dit moment nog alleen bij honden toegepast en blijkt een goede screeningsmethode om als fokcriterium te dienen. De Penn-Hip-methode wordt al toegepast bij pups van zestien weken, wat het makkelijker maakt om ook het nageslacht te controleren. Deze test mag uitsluitend

worden uitgevoerd door daarvoor gediplomeerde artsen. Voor de kat bestaat een aparte opleiding, maar waarschijnlijk is er op dit moment nog geen Nederlandse arts die deze opleiding heeft afgerond. Zowel voor de Norbergwaarde als de Penn-Hip-methode is het nog niet mogelijk om de foto's in Nederland te laten beoordelen.

3. De overlaptest: Naast de Norbergwaarde en de Penn-Hip-methode is er nog een derde radiologische meting. Hierbij wordt gekeken hoeveel overlap de heupkom over de heupkop heeft. De heupkop moet minimaal vijftig procent overdekt zijn, anders is er sprake van HD. Deze test is echter minder betrouwbaar en daarom ook geen geschikte screeningsmethode.

Bij het beoordelen van een heupgewricht van een kat gelden andere maatstaven dan bij de hond. Honden krijgen HD door een probleem bij de aanhechting van de spieren, waardoor de heupkop niet diep genoeg in de kom ligt. Bij de kat is artrose, waaronder ook HD, vooral een multigewrichtsaandoening. Bij katten met HD is een ondiepe heupkom meestal de oorzaak van het ontstaan van artrose. Maarschalkerweerd is ervan overtuigd dat HD één

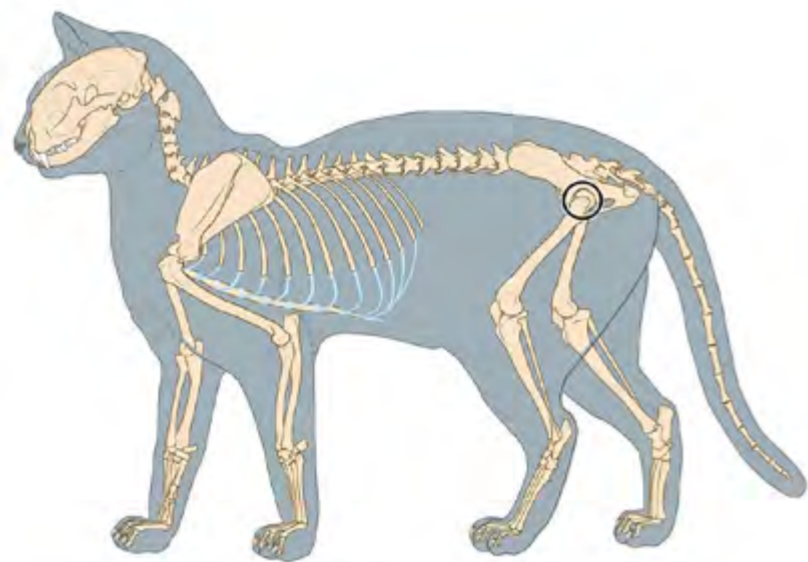
van de uitingsvormen is van artrose bij de kat.

Als het gaat om kattenwelzijn, adviseert hij eigenaren om de kattenartrose test in te vullen. Bij deze test speelt de eigenaar een grote rol. Aan de hand van zeventien vragen bekijk je in hoeverre de kat wel of niet wordt beperkt in zijn mogelijkheden en kom je met de bevindingen van de arts erbij tot een oordeel. Geen simpele ja/nee-uitslag maar, mits de eigenaar de test eerlijk invult, wel de meest betrouwbare test om fokcriteria mee te bepalen. De vragenlijst is online in te vullen, waarna een gratis advies volgt van de artrosepoli van het MCD (www.mcvoordieren.nl/katten-artrose-test). Omdat artrose toeneemt naarmate de kat ouder wordt, is het advies om de kat vanaf zijn tweede levensjaar elke twee jaar te testen.

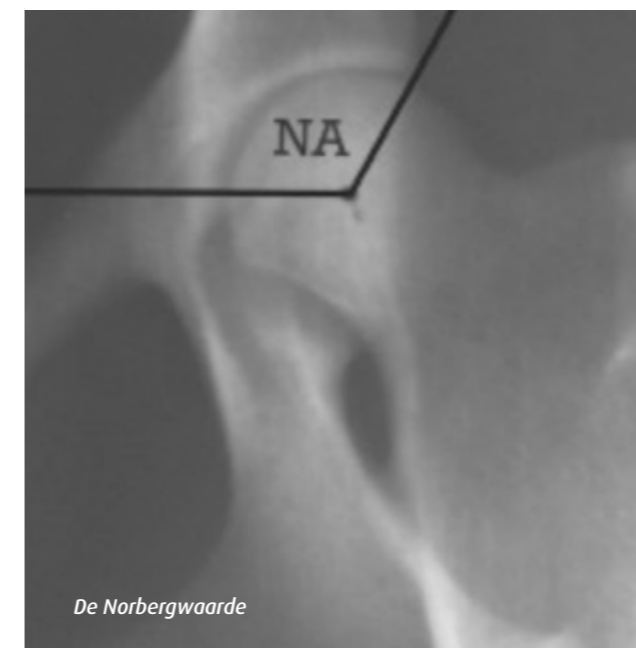
De effecten van screening op HD bij de hond hebben niet of nauwelijks geleid tot het terugdringen van het voorkomen van HD. Het is niet bekend of katten evenveel pijnklachten ervaren bij een gelijke graad van HD. Katten zijn sowieso al meesters in het verbergen van pijn en reageren bij een fysiek onderzoek vaak nauwelijks.

Worden honden altijd gesedeerd voor het maken van een heupfoto, bij katten is dit niet altijd nodig. Meestal levert een foto van een gesedeerde kat wel een mooier plaatje op en afhankelijk van de testmethode kan dat in theorie tot een andere beoordeling leiden. Tot welke graad HD fokken nog verantwoord is hangt af van de testmethode en zonder gedegen onderzoek is er op dit moment nog weinig over te zeggen.

Als we het gesprek afronden vragen we nog even naar de mogelijkheden van een lezing over artroseklachten bij de kat en HD in het bijzonder. Roelof Maarschalkerweerd reageert direct enthousiast en zegt toe dat hij met liefde een avond voor ons organiseert om geïnteresseerden te vertellen over een onderwerp dat hem nauw aan het hart ligt. Ondanks dat we veel wijzer zijn geworden, leerden we vooral dat we eigenlijk nog niet zoveel weten over HD en andere gewrichtsproblemen bij de kat. Wat er nu moet gebeuren is onderzoek, heel veel onderzoek en dan kunnen we hopelijk over een paar jaar een verantwoorde beslissing nemen over de testresultaten van onze katten. We nemen afscheid van een bevlogen arts en hebben meer dan genoeg om over na te denken op weg naar huis.

Skelet kat, heup

De Norbergwaarde

De overlaptest